

Andrzejki

Historia i tradycja

Andrzejki to wieczór wróżb, który przypada na
noc z 29 na 30 listopada.

Dzień ten jest zaraz początkiem starego i końcem nowego
roku liturgicznego. Andrzejki, potocznie nazywane też
ostatkami, stanowią ostatnią okazję do hucznych zabaw.
Po ostatniej szalonej nocy bowiem nadchodzi adwent, w
którym nie powinno organizować hucznych zabaw.

Kim był św. Andrzej?

Noc z 29 na 30 listopada to wigilia dnia

św. Andrzeja, od którego zresztą wzięła się nazwa tego wieczoru. Według dawnych wierzeń nocy tej zawsze towarzyszyła tajemnicza aura, a wróżby, szczególnie te dotyczące miłości miały moc.

Jak głosi Ewangelia, św. Andrzej był pierwszym z 12 powołanych apostołów. Jako pierwszy też głosił Ewangelię w Bizancjum, dlatego historia przypisała mu też miano pierwszego biskupa konstantynopolitańskiego. Za swoje nauki został skazany na śmierć męczeńską. Jest patronem narodów słowiańskich.

Skąd wywodzą się andrzejki?

Przypuszcza się, że andrzejkowe wróżby narodziły się w starożytnej Grecji. Na greckie korzenie andrzejek może wskazywać etymologia imienia patrona wróżb, bowiem po grecku Andrzej to Andress (andros - mężczyzna, aner — mąż).

Druga teoria rodowodu andrzejkowych wróżb przypisuje go celtyckim i starogermańskim wierzeniom. Dominującą rolę w tamtejszej kulturze odgrywał Frey — bóg płodności i urodzaju, światła i deszczu, władający też wiatrami i oceanami.

Historia polskich andrzejek

Oficjalnie po raz pierwszy użyto sformułowania „andrzejki” za sprawą Marcina Bielskiego, renesansowego poety, pisarza i tłumacza, który w 1557 r. w swojej sztuce teatralnej „Komedyja Justyna i Konstancyjej” umieścił wzmianki o andrzejkowych wróżbach.

W całej Europie wierzono we wróżby andrzejkowe

Nie znaczy to jednak, że do 1557 r. zwyczaj ten był nieznany lub słabo rozpowszechniony. Na terenie całej Europy, nie tylko Polski, na długo przed epoką renesansu zwyczaj wróżenia był niezwykle popularny, jednak w przeważającej części dotyczył tylko niezamężnych dziewcząt. Z czasem andrzejki przybrały formę zbiorową, organizowaną przez młode rówieśnice. Współcześnie wieczór andrzejkowy to niezobowiązujące zabawy i wróżby gromadzące rzesze zarówno dziewcząt, jak i chłopców.

Andrzejkowym zabawom towarzyszyło przysłowie:

„Święty Andrzej wróży szczęście i szybkie zameście”.

I chociaż dzisiaj nikt już nie wierzy w andrzejkowe wróżby przepowiadające przyszłość, to wróżącym w zabawie towarzyszy żartobliwa nadzieja, że szczęśliwa przepowiednia się jednak spełni.